

دانشگاه الزهرا (س)

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
گروه مدیریت و برنامه ریزی آموزشی

رساله دکتری

رشته علوم تربیتی گرایش مطالعات برنامه درسی

عنوان

طراحی و اعتباربخشی الگوی شایستگی معلم به مثابه یادگیرنده
مادام العمر در نظام آموزش و پرورش ایران

دانشجو

طاهره احمدی

استاد راهنما

دکتر پروین صمدی

استاد مشاور

دکتر پروین احمدی

اسفند ۱۴۰۱

چکیده:

تحولات خیره‌کننده در این عصر، هم در شرایط آموزشی و هم از نظر زمانی و مکانی در تعلیم و تربیت معانی متفاوتی به همراه داشته است. معلمی از نظر مهارت‌ها، شایستگی‌ها و دانش به طور فزاینده‌ای نیاز به یادگیری دارد، بنابراین نیاز به یادگیری مادام‌العمر را ضروری می‌سازد. پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتباربخشی الگویی برای شایستگی معلم به‌مثابه یادگیرنده مادام‌العمر در نظام آموزش و پرورش ایران طراحی و انجام شده است. روش‌شناسی پژوهش: در این پژوهش از روش آمیخته استفاده شد. دوگام اصلی این پژوهش شامل: (۱) سنتز پژوهی اسناد و مطالعات انجام‌شده در حوزه معلم به‌مثابه یادگیرنده مادام‌العمر؛ (۲) اعتبارسنجی یافته‌ها از طریق پیمایش بوده است. در گام اول سنتزپژوهی مقالات، کتب، پایان‌نامه‌های منتشرشده در پایگاه‌های اطلاعاتی **Erik, Emerald, Wiley, Proquest, Scopus, Pubmed, Spring, Taylor&Francis, SID, MAGIRAN** مشتمل بر ۵۴ سند مورد بررسی قرار گرفت. جهت اعتباربخشی نیز از آزمون‌های استنباطی استفاده شد. نمونه انتخابی در این بخش نیز ۱۵۰ نفر از متخصصان حوزه برنامه‌ریزی درسی، روان‌شناسی تربیتی بودند. لازم به ذکر است جهت پاسخگویی به سؤالات پژوهش در نهایت یافته‌های این دو بخش با هم ادغام شدند. یافته‌ها: در مرحله کیفی نتایج حاصل از سنتزپژوهی نشان داد ابعاد، مؤلفه‌ها و ویژگی‌های شایستگی معلم به‌مثابه یادگیرنده مادام‌العمر از چهار بعد مکانیسم فردی، مکانیسم انگیزشی، مکانیسم سواد اطلاعاتی و فناوری، مکانیسم کنشگری قابل‌بررسی است. در بعد مکانیسم فردی (مهارت‌های فراشناختی، ویژگی‌های شخصیتی، مهارت‌های ارتباطی و میان‌فردی)، «مکانیسم انگیزشی (باور، انگیزه و مهارت‌های هیجانی)، «مکانیسم سواد اطلاعاتی و فناوری (صلاحیت‌های دیجیتالی، آشنایی با سواد اطلاعاتی، تعامل با فناوری در گستره زندگی)» و «مکانیسم کنشگری (کنشگری در فرایند یاددهی - یادگیری، تأمل، یادگیری حرفه‌ای، توانایی فکری، هویت حرفه‌ای رشد یافته، آشنایی با مدیریت دانش پداگوژیک، تسلط بر زبان خارجی)» قرار گرفتند. در بخش اعتباربخشی چارجوب الگوی شایستگی معلم به‌مثابه یادگیرنده مادام‌العمر در نظام آموزش و پرورش ایران، از تحلیل عامل تأییدی مرتبه اول و دوم استفاده شد. یافته‌های این بخش حاکی از آن بود که گویه‌های عنصر مکانیسم فردی با بار عاملی ۰/۸۰-۰/۹۱، گویه‌های مجهز بودن به مکانیسم انگیزشی با بار عاملی ۰/۶۸-۰/۹۱، گویه‌های عنصر مکانیسم اطلاعاتی و فناوری با بار عاملی ۰/۹۱-۰/۹۴ و نیز گویه‌های عنصر کنشگری با بار عاملی ۰/۸۵-۰/۹۳ تبیین‌کننده معنی‌داری برای الگوی مذکور بوده و اعتبار آنان تأیید می‌گردد.

Abstract:

The stunning developments in this era have brought different meanings both in educational conditions and in terms of time and place in education. A teacher needs to learn more and more in terms of skills, competencies and knowledge, thus making the need for lifelong learning necessary. The current research was designed and carried out with the aim of designing and validating a model for teacher competence as a lifelong learner in Iran's education system. Research methodology: In this research, a mixed method was used. The main two steps of this research include: 1) the synthesis of documents and studies conducted in the field of the teacher as a lifelong learner; 2) Validation of findings was through survey. In the first step, the synthesis of articles, books, theses published in Erik, Emerald, Wiley, Proquest, Scopus, Pubmed, Spring, Taylor&Francis, SID, MAGIRAN databases including 54 documents were examined. Inferential tests were also used for accreditation. The selected sample in this department was 150 expert in the field of curriculum studies, educational psychology. It should be noted that in order to answer the research questions, the findings of these two sections were finally merged. Findings: In the qualitative stage, the results of the synthesis research showed that the dimensions, components and characteristics of the teacher's competence as a lifelong learner can be examined from the four dimensions of the individual mechanism, the motivational mechanism, the mechanism of information and technology literacy, and the mechanism of activism. In the dimension of individual mechanism (metacognitive skills, personality traits, communication and interpersonal skills)", motivational mechanism (belief, motivation and emotional skills), "information and technology literacy mechanism (digital skills, familiarity with information literacy, interaction with technology in the scope of life))" and "activism mechanism (activism in teaching-learning process, reflection, professional learning, intellectual ability, developed professional identity, familiarity with pedagogical knowledge management, foreign language mastery)" were placed. In the Chargo accreditation section of the competency model of a teacher as a lifelong learner in Iran's education system, first- and second-order confirmatory factor analysis was used. The findings of this section indicated that the items of the individual mechanism element with a factor load of 0.91-0.80, the items of being equipped with a motivational mechanism

with a factor load of 0.91-0.68, the items of the information and technology mechanism element with a factor load of 0.91-0.94 and the items of the activism element with a factor load of 0.93-0.85 are significant explanations for the mentioned model and their validity is confirmed.